

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-11-18

Vår referens

Daniel Pamp

Utredningssekreterare

Daniel.Pamp@malmo.se

Remiss Justitiedepartementet - Mottagandelagen - en ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)

GRF-2024-21396

Sammanfattning

Grundskolenämnden har ombetts av kommunstyrelsen att lämna yttrande på remissen Mottagandelagen - en ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68) från Justitiedepartementet. Den nya mottagandelagen syftar till ett ordnat asylmottagande och ett effektivt återvändande, bland annat genom kortare handläggningstider för den enskilde och ett förbättrat planeringsunderlag för kommuner och myndigheter. Grundskoleförvaltningens tjänsteskrivelse omfattar endast de delar av lagförslaget som avser det egna ansvarsområdet.

Grundskoleförvaltningen bedömer att barn och ungas rätt till utbildning genom aktuellt lagförslag är oförändrad och instämmer med vikten av att beakta barnperspektivet vid ett asylboendes geografiska placering för att underlätta barns rätt till utbildning och en meningsfull fritid. Lagförslaget bedöms påverka de kommuner och regioner där asylboenden lokaliseras och grundskoleförvaltningen ser behov av ett förtydligande avseende omfattningen av statens ekonomiska ansvar för att ersätta kommunernas kostnader relaterade till mottagande av asylsökande.

Förslag till beslut

1. Grundskolenämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande avseende Remiss Justitiedepartementet - Mottagandelagen - en ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68) och skickar yttrandet till Kommunstyrelsen.
2. Grundskolenämnden förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Beslutsunderlag

- Mottagandelagen - En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande
- G-Tjänsteskrivelse GRN 241126 Mottagandelagen - en ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)
- Förslag till yttrande GRN 241126 Remiss Justitiedepartementet - Mottagandelagen - en ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)

Beslutsplanering

Grundskolenämndens arbetsutskott 2024-11-15

Grundskolenämnden 2024-11-26

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Remissen Mottagandelagen - en ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68) från Justitiedepartementet syftar till ett ordnat asylmottagande och ett effektivt återvändande, bland annat genom kortare handläggningstider för den enskilde och ett förbättrat planeringsunderlag för kommuner och myndigheter. Lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 oktober 2026.

Utredningens förslag

Då möjligheterna till eget boende (EBO) avskaffas 2025 kommer asylsökande som huvudregel i stället ska bo på mottagningscenter under tiden deras ansökan prövas och de som har fått ett verkställbart utvisningsbeslut ska bo på återvändandecenter tills de lämnar landet. Barns rätt till utbildning bibehålls och liksom idag inträder skolplikt först vid folkbokföring. Migrationsverket föreslås få en uppgiftsskyldighet att lämna uppgifter till kommunen om barn och unga som omfattas av mottagandelagen, vistas i kommunen och har rätt till utbildning enligt skollagen. Migrationsverkets upplysningsskyldighet syftar till att ge kommunen bättre förutsättningar för ett ordnat mottagande och planering av elevers skolgång. Kommunerna ges i uppdrag att kontrollera om en person har uppehållstillstånd eller omfattas av mottagandelagen, vilket föreslås att regleras i en ny bestämmelse i skollagen, då kommunens rätt till ersättning skiljer sig åt mellan grupperna.

Utformning och lokalisering av asylboende

Lagförslaget föreslår att möjligheterna till eget boende (EBO) avskaffas och att asylsökande som huvudregel i stället ska bo på mottagningscenter under tiden deras ansökan prövas och de som har fått ett verkställbart utvisningsbeslut ska bo på återvändandecenter tills de lämnar landet. Utredningen har därför baserat sina

överväganden och förslag på antagandet att asylsökande generellt kommer att bo på större, kollektiva boenden på ett fåtal orter i Sverige. Det ingår dock inte i utredningens uppdrag att lämna förslag på hur boenden ska lokaliseras eller utformas. Lagförslaget bedöms påverka de kommuner och regioner där asylboenden lokaliseras.

Grundskoleförvaltningen ser behov av samordning med kommunen vid eventuell lokalisering av nya asylboenden och att placering och utformning av asylboenden görs med beaktande av ett tydligt barnperspektiv för att underlätta barns rätt till utbildning, återhämtning och en meningsfull fritid.

Alla barns rätt till utbildning

Barnets bästa är av stor vikt och ska beaktas i asylprocessen enligt barnkonventionen.

Asylsökande barn har rätt att gå i skolan på samma villkor som andra barn i Sverige, även om de inte har skolplikt. Kommunen ansvarar för att de får denna möjlighet.

Rätten till utbildning omfattar såväl förskoleklass som grundskola, anpassad grundskola och specialskola. Rätten till fritidshem omfattar dock inte de barn som vistas i Sverige utan stöd av myndighetsbeslut eller lag. Skolan kan vara en viktig och trygg plats för asylsökande barn genom att erbjuda struktur, stabilitet och en lärandemiljö.

Asylsökande och nyanlända barn är sårbara ur ett hälsoperspektiv, med hög förekomst av psykisk ohälsa. Skolan och elevhälsan behöver därför ges förutsättningar att möta deras individuella behov. Grundskoleförvaltningen bedömer inte att det nya lagförslaget kommer att förändra barns rätt till utbildning eller kommunens grundläggande ansvar. Däremot föreslås att Migrationsverket ska ha upplysningsplikt om asylsökande barn till kommunen som omfattas av mottagandelagen och vistas i kommunen, för att underlätta den kommunala planeringen. Idag sker informationsöverföring endast med vårdnadshavares samtycke. Grundskoleförvaltningen kan se fördelar med dessa förslag.

Skolplacering

Malmö stad organiserar idag det samlade mottagande av alla nyanlända skolbarn till grundskola och gymnasium genom den förvaltningsövergripande verksamheten Skolstart Malmö. Skolstart Malmö stöttar vårdnadshavare till nyanlända elever med ansökan till skola, bedömer deras rätt till utbildning, utreder vårdnadshavarbilden och registrerar deras skolansökan. De nyanlända elevernas tidigare erfarenheter, förmågor och kunskaper kartläggs enligt Skolverkets obligatoriska kartläggningsmaterial för nyanlända elever och överlämnas till mottagande skola. Eleven kan vanligtvis erbjudas en skolplacering inom ett par veckor efter ankomst till Sverige. Skolstart Malmö verksamhet har reducerats de senaste åren med anledning av ett minskat antal nyanlända elever. Om något av Migrationsverkets föreslagna mottagningscenter till stöd för ett reformerat asylmottagande placeras i Malmö skulle detta kunna medföra väsentliga volymökningar av antalet nyanlända skolbarn i behov av registrering, kartläggning och skolplats. Grundskoleförvaltningen bedömer detta som

kostnadsdrivande då det skulle ställa krav på en ökad kapacitet inom ramen för Skolstart Malmös verksamhetsområde.

De som har fått ett verkställbart utvisningsbeslut ska bo på återvändandecenter tills de lämnar landet. Dessa barn söker liksom idag skola inom ramen för skolplaceringsenhetens ordinarie rutin och anvisas en skola i närområdet. Skolskjuts beviljas vid behov om eleven har rätt till det utifrån aktuell skolplacering. Skulle elevantalet öka kan behovet av skolskjuts också öka då elever kan komma att anvisas skolor utanför närområdet.

Grundskoleförvaltningen bedömer att ett ökat antal elever innebär ökade kostnader för såväl pedagogisk verksamhet som elevhälsa och lokaler inom skolans verksamhet. Elevgruppen asylsökande barn och unga är en elevgrupp med förhöjd sårbarhet och tidigare erfarenheter visar att behovet av högspecialiserade lärmiljöer kan vara relativt stort inom målgruppen. Viktigt att kommuner på ett effektivt sätt ges förutsättningar att möta dessa elevers behov och får ersättning för utbildningens faktiska kostnader.

Ansvariga

Linda Deltinger Utbildningschef

Peter Lindberg Förvaltningschef